

EHEAROME2020

Υπουργικό Ανακοινωθέν της Ρώμης

19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Translated within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

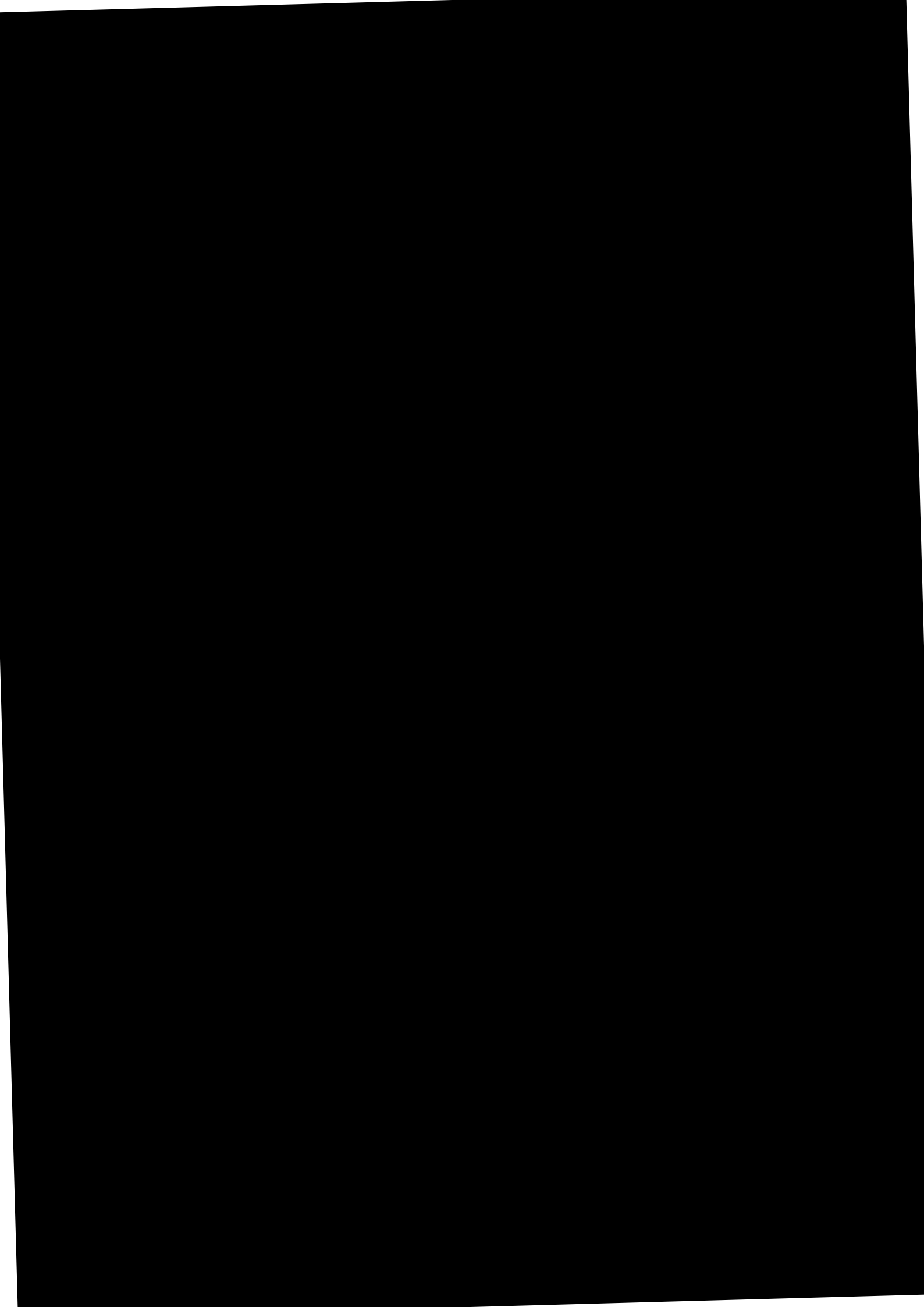
The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:

<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Εμείς, οι αρμόδιοι υπουργοί για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που συναντηθήκαμε διαδικτυακά στις 19 Νοεμβρίου 2020, γιορτάζουμε τα επιτεύγματα των 21 ετών από την υπογραφή της Διακήρυξης της Μπολόνια. Επαναβεβαιώνουμε τη δέσμευσή μας για την ανάπτυξη ενός πιο περιεκτικού, καινοτόμου, διασυνδεδεμένου και ανθεκτικού Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE).

Ευχαριστούμε την Ιταλία για τον καίριο ρόλο της στην προετοιμασία και τη φιλοξενία του συνεδρίου μας και για την προσαρμογή του στις προκλήσεις της πανδημίας COVID-19.

Ο EXAE αποτελεί μία μοναδική συνεργασία, βασισμένη στην εμπιστοσύνη, όπου οι δημόσιες αρχές και οι ενδιαφερόμενοι φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνεργάζονται για να καθορίσουν και να επιτύχουν κοινούς στόχους. Χάρη στην ποικιλομορφία των πολιτισμών, των γλωσσών και των περιβαλλόντων μας, καθώς και στην κοινή μας δέσμευση για ποιότητα, διαφάνεια και κινητικότητα, τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσής μας προσφέρουν ασύγκριτες ευκαιρίες για μάθηση, διδασκαλία, έρευνα και καινοτομία.

Οι κοινωνίες μας αντιμετωπίζουν πρωτοφανείς προκλήσεις που συνδέονται με την εξάπλωση του COVID-19 παγκοσμίως και τις συνέπειές του. Η πανδημία έδειξε πόσο αλληλοεξαρτώμενοι είμαστε και πόσο εύαλωτοι μπορούμε να γίνουμε. Έκανε φανερό ότι είμαστε όλοι μέρος ενός κόσμου, όπου η ανθρώπινη αλληλεγγύη είναι επιτακτική ανάγκη. Εκτιμούμε και αναγνωρίζουμε σε μεγάλο βαθμό τις προσπάθειες της κοινότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις και επιβεβαιώνουμε εκ νέου την αποφασιστικότητά μας να παρέχουμε ποιοτική τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, εκπληρώνοντας το πλήρες φάσμα των σκοπών της, ακόμη και σε περιόδους κρίσης.

Είμαστε αποφασισμένοι να δώσουμε τη δυνατότητα στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματά μας να συνεργαστούν με τις κοινωνίες μας για να αντιμετωπίσουν από κοινού τους πολλαπλούς κινδύνους που απειλούν την παγκόσμια ειρήνη, τις δημοκρατικές αξίες, την ελευθερία της πληροφόρησης, την υγεία και την ευημερία συμπεριλαμβανομένων και αυτών που δημιουργήθηκαν ή επιδεινώθηκαν από την πανδημία. Δεσμευόμαστε να συνεχίσουμε και να αυξήσουμε την επένδυσή μας στον τομέα της εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα διαθέτουν την κατάλληλη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη λύσεων για την τρέχουσα κρίση, την ανάκαμψη μετά την κρίση και γενικά τη μετάβαση σε πράσινες, βιώσιμες και ανθεκτικές οικονομίες και κοινωνίες.

Δεσμευόμαστε να ξεπεράσουμε τις κοινωνικές ανισότητες που εξακολουθούν να περιορίζουν την επίτευξη ενός EXAE χωρίς αποκλεισμούς. Η ψηφιοποίηση επέτρεψε στα περισσότερα συστήματά μας να συνεχίσουν να λειτουργούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, αν και μέσω της εντατικής κι εκτεταμένης χρήσης των ψηφιακών μέσων αποκαλύφθηκαν συνάμα και τα όριά τους. Με την εδραιωμένη εμπειρία της στη διακρατική και διεθνή συνεργασία και έρευνα, η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο στη διερεύνηση και παροχή συμβουλών σχετικά με την αντιμετώπιση και την υπέρβαση αυτών των ορίων.

Ατενίζουμε με αποφασιστικότητα και αισιοδοξία το έτος 2030, έχοντας την πεποίθηση ότι θα επιτύχουμε την προώθηση μιας αποτελεσματικότερης συνεργασίας και ενός στενότερου διαλόγου μεταξύ των χωρών μας, των συστημάτων και ιδρυμάτων μας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και με την ευρύτερη κοινότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είμαστε στην ευχάριστη θέση να καλωσορίσουμε τον Άγιο Μαρίνο ως νέο μέλος του EXAE. Ο Άγιος Μαρίνος θα υποστηριχθεί ως προς την υλοποίηση των δεσμεύσεών του με ένα συμφωνημένο σχέδιο δράσης.

Το όραμά μας

Οραματιζόμαστε τον ΕΧΑΕ ως έναν χώρο όπου οι φοιτητές, το προσωπικό και οι απόφοιτοι θα μπορούν να **κινούνται ελεύθερα για** να σπουδάζουν, να διδάσκουν και να κάνουν έρευνα. Το όραμά μας εμπεριέχει έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης **που θα σέβεται πλήρως τις θεμελιώδεις αξίες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**. Θα ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη, την ελεύθερη κυκλοφορία της γνώσης και θα διευρύνει τις ευκαιρίες που προσφέρει η τεχνολογική ανάπτυξη για μάθηση και διδασκαλία με βάση την έρευνα. Θα διασφαλίζει ότι τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσής μας θα προσφέρουν σε όλους τους εκπαιδευόμενους ισότιμες ευκαιρίες σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις προσδοκίες τους. Αναγνωρίζουμε ότι η επίτευξη αυτού του στόχου θα απαιτήσει τη θέσπιση πολιτικών και την εφαρμογή μέτρων στα εθνικά μας πλαίσια, ορισμένα από τα οποία θα υπερβαίνουν τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και θα συνεπάγονται την ευθυγράμμιση ευρύτερων εθνικών οικονομικών, δημοσιονομικών και κοινωνικών στρατηγικών.

Για να επιτύχουμε το όραμά μας, δεσμευόμαστε να οικοδομήσουμε έναν χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμο και διασυνδεδεμένο ΕΧΕΑ έως το 2030, ικανό να στηρίξει μια βιώσιμη, συνεκτική και ειρηνική Ευρώπη:

- **Χωρίς αποκλεισμούς**, διότι κάθε φοιτητής και φοιτήτρια θα έχει ισότιμη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και θα υποστηρίζεται πλήρως για την ολοκλήρωση των σπουδών και της εκπαίδευσής του.
- **Καινοτόμο**, επειδή θα εισαγάγει νέες και καλύτερα ευθυγραμμισμένες μεθόδους και πρακτικές μάθησης, διδασκαλίας και αξιολόγησης, στενά συνδεδεμένες με την έρευνα.
- **Διασυνδεδεμένο**, επειδή τα κοινά πλαίσια και εργαλεία μας θα συνεχίσουν να διευκολύνουν και να ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία και μεταρρύθμιση, την ανταλλαγή γνώσεων και την κινητικότητα του προσωπικού και των φοιτητών.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν σημαντικές αλλαγές βελτιώνοντας τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες των φοιτητών και της κοινωνίας, ώστε να συμβάλουν στη βιωσιμότητα, την προστασία του περιβάλλοντος και άλλους κρίσιμους στόχους. Πρέπει να προετοιμάζουν τους εκπαιδευόμενους ώστε να **γίνουν ενεργοί, κριτικοί και υπεύθυνοι πολίτες** και να προσφέρουν ευκαιρίες δια βίου μάθησης για να τους υποστηρίξουν στον κοινωνικό τους ρόλο που θα κληθούν να διαδραματίσουν.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα αποτελέσει βασικό παράγοντα **στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (ΣΒΑ) έως το 2030**. Δεσμευόμαστε να στηρίξουμε τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ώστε να αξιοποιήσουν τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και καινοτομικές τους ικανότητες για την επίτευξη αυτών των θεμελιωδών παγκόσμιων στόχων και να διαθέσουν πόρους που θα διασφαλίζουν την συμβολή των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην επίτευξη των στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα είναι ουσιώδης για όλους μας και οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για νέες «πράσινα» επαγγέλματα και δραστηριότητες. Πρέπει να τους προσφέρονται ευκαιρίες αναβάθμισης και επανεκπαίδευσης μέσα σε μία προοπτική δια βίου μάθησης και να τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν νέες τεχνολογίες και προσεγγίσεις.

Η **ποιοτική εκπαίδευση** θα συνεχίσει να αποτελεί το σήμα κατατεθέν του ΕΧΑΕ. Μια ισχυρή κουλτούρα **ακαδημαϊκής και επιστημονικής ακεραιότητας** που εμποδίζει κάθε μορφή ακαδημαϊκής απάτης και διαστρέβλωσης της επιστημονικής αλήθειας, θα υποστηρίζεται από όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όλες τις δημόσιες αρχές.

Θεμελιώδεις αξίες

Επαναβεβαιώνουμε τη δέσμευσή μας για την προώθηση και την προστασία των κοινών θεμελιωδών αξιών μας σε ολόκληρο τον ΕΧΑΕ μέσω εντατικοποιημένου πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας, ως απαραίτητη βάση για την ποιοτική μάθηση, διδασκαλία και έρευνα, καθώς και για τις δημοκρατικές κοινωνίες. Δεσμευόμαστε για την προάσπιση της θεσμικής αυτονομίας, της ακαδημαϊκής ελευθερίας και ακεραιότητας, της συμμετοχής των φοιτητών και του προσωπικού στη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της δημόσιας ευθύνης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ζητάμε από το ΒFUG να αναπτύξει ένα πλαίσιο για την ενίσχυση των θεμελιωδών αξιών του ΕΧΑΕ, το οποίο θα ενθαρρύνει τον αναστοχασμό, τον εποικοδομητικό διάλογο και την αλληλοδιδαχή μεταξύ των εθνικών αρχών, των ιδρυμάτων και των οργανισμών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα θα καθιστά δυνατή την αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο αυτές τιμώνται και εφαρμόζονται στα συστήματά μας. Υιοθετούμε το **ορισμό της ακαδημαϊκής ελευθερίας** ως την ελευθερία του ακαδημαϊκού προσωπικού και των φοιτητών να ασχολούνται με την έρευνα, τη διδασκαλία, τη μάθηση και την επικοινωνία εντός της κοινωνίας και με την κοινωνία δίχως παρεμβάσεις ούτε φόβο αντιποίνων ([Παράρτημα I](#)).

Επαναβεβαιώνουμε τη δέσμευσή μας για την προώθηση της ηθικής δεοντολογίας, της διαφάνειας και της ακεραιότητας στην εκπαίδευση και την έρευνα και σημειώνουμε ότι η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ηθική, τη διαφάνεια και την ακεραιότητα στην εκπαίδευση (ETINED) προσφέρει τη δυνατότητα σε όλα τα μέλη, τα συμβουλευτικά μέλη και τους εταίρους του ΕΧΑΕ να συνεργαστούν για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Χτίζοντας το μέλλον

Ένας ΕΧΑΕ χωρίς αποκλεισμούς

Η **ανώτατη εκπαίδευση χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς** θα παραμείνει στον πυρήνα του ΕΧΑΕ και θα απαιτήσει την παροχή ευκαιριών και υποστήριξης για την ισότιμη ένταξη απόρων από όλα τα μέρη της κοινωνίας. Οι εκπαιδευόμενοι με διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό, επαγγελματικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο πρέπει να έχουν τη δυνατότητα και τα εργαλεία να αναζητούν και να αξιοποιούν, σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής τους, τις πιο χρήσιμες γι' αυτούς εκπαιδευτικές επιλογές.

Δεσμευόμαστε να ενισχύσουμε την κοινωνική ένταξη και να βελτιώσουμε την ποιοτική εκπαίδευση, αξιοποιώντας πλήρως τις νέες ευκαιρίες που παρέχει η ψηφιοποίηση. Ενώ οι κοινωνίες μας βασίζονται όλο και περισσότερο σε καινοτόμες τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι αυτές τηρούν τα ηθικά πρότυπα και τα ανθρωπίνια δικαιώματα και ενισχύουν την κοινωνική ένταξη. Αναγνωρίζουμε ότι η ψηφιοποίηση δεν προσφέρει λύσεις που ταιριάζουν σε όλους και ζητάμε από το ΒFUG να προτείνει τρόπους με τους οποίους όλοι οι εκπαιδευόμενοι να μπορούν να επωφεληθούν από τις νέες τεχνολογίες.

Υιοθετούμε τις **“Αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον ΕΧΑΕ”** ([Παράρτημα II](#)) με βάση τη διευρυμένη κατανόηση της κοινωνικής διάστασης και δεσμευόμαστε να τις εφαρμόσουμε στα συστήματά μας. Θα συμμετάσχουμε σε ευρύ πολιτικό διάλογο σχετικά με τον τρόπο πλήρους εφαρμογής των αρχών και των κατευθυντήριων γραμμών σε εθνικό επίπεδο. Θα στηρίξουμε τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ενσωμάτωση αυτόνοστη θεσμική τους κουλτούρα και τις βασικές τους αποστολές: μάθηση και διδασκαλία, έρευνα και καινοτομία, κυκλοφορία της γνώσης και προβολή, θεσμική διακυβέρνηση και διαχείριση. Ζητάμε από το ΒFUG να μας υποβάλει έκθεση το 2024 σχετικά με τα βήματα που θα έχουν γίνει έως τότε και τα σχετικά μέτρα επόπτευσης που θα έχουν ληφθεί, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η τεκμηρίωση της παρακολούθησης.

Αναγνωρίζουμε τη σημασία της διασφάλισης των δικαιωμάτων των φοιτητών μέσω της νομοθεσίας, δεσμευόμαστε να τα αναπτύξουμε και να τα υποστηρίξουμε στα εθνικά μας συστήματα μέσω ειδικών μέτρων και δομών, όπως οι διαμεσολαβητές φοιτητών ή παρόμοιες λύσεις που ήδη υπάρχουν σε πολλές χώρες του ΕΧΑΕ. Δεσμευόμαστε να επιτρέψουμε τέτοιες ρυθμίσεις στις χώρες μας και στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και θα ενθαρρύνουμε τη συνεργασία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Διαμεσολαβητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (European Network of Ombuds in Higher Education / ENOHE).

Ένας καινοτόμος ΕΧΑΕ

Υποστηρίζουμε τα ανώτατα εκπαιδευτικά μας ιδρύματα στην εντατικοποίηση της αναζήτησης λύσεων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες μας. Οι κοινωνικές, ανθρωπιστικές και δημιουργικές επιστήμες και τέχνες πρέπει να συνεχίσουν να διαδραματίζουν τον ζωτικό τους ρόλο, δίνοντας βάθος στη ζωή μας και προσφέροντάς μας τη δυνατότητα να κατανοήσουμε και να δράσουμε σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο. Τα ιδρύματά τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να συνεργαστούν με τις κοινότητές τους για να αναλάβουν αμοιβαία επωφελείς και κοινωνικά υπεύθυνες κοινές δραστηριότητες.

Η ταχεία επικαιροποίηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων θα είναι τα απαραίτητα στοιχεία που θα μας επιτρέψουν να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις και να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που θα φέρει η νέα δεκαετία. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα συνεχίσουν να διαφοροποιούν τη μαθησιακή τους προσφορά και να καινοτομούν ως προς το περιεχόμενο και τους τρόπους διδασκαλίας, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες ανάγκες για καινοτόμο και κριτική σκέψη, συναισθηματική νοημοσύνη, ηγεσία, ομαδική εργασία και ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, καθώς και επιχειρηματική συμπεριφορά.

Οι ευέλικτες και ανοικτές μαθησιακές διαδρομές, που αποτελούν μέρος της αρχικής έμπνευσης για τη διαδικασία της Μπολόνια, είναι σημαντικές πτυχές της **φοιτητοκεντρικής μάθησης** και παρουσιάζουν αυξανόμενη ζήτηση στις κοινωνίες μας. Εκτός από πλήρη προγράμματα σπουδών, πολλά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσφέρουν ή σχεδιάζουν να προσφέρουν **μικρότερες μονάδες μάθησης**, οι οποίες θα επιτρέπουν στους εκπαιδευόμενους να αναπτύσσουν ή να επικαιροποιήσουν τις πολιτιστικές, επαγγελματικές και οριζόντιες δεξιότητες και ικανότητές τους σε διάφορα στάδια της ζωής τους. Ζητάμε από το BFUG να διερευνήσει πώς και σε ποιο βαθμό αυτές οι **μικρότερες, ευέλικτες μονάδες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που οδηγούν σε μικρο-διαπιστευτήρια**, μπορούν να οριστούν, να αναπτυχθούν, να εφαρμοστούν και να αναγνωριστούν από τα ανώτατα εκπαιδευτικά μας ιδρύματα, χρησιμοποιώντας εργαλεία του ΕΧΑΕ.

Υιοθετούμε τις **“Συστάσεις προς τις εθνικές αρχές για τη βελτίωση της μάθησης και της διδασκαλίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εντός του ΕΧΑΕ” (Παράρτημα III)** και δεσμευόμαστε να τις ακολουθήσουμε, υποστηρίζοντας τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περαιτέρω εφαρμογή της φοιτητοκεντρικής μάθησης και διδασκαλίας. Οι συστάσεις περιλαμβάνουν αυξημένη υποστήριξη για όλους τους σπουδαστές και για το διδακτικό και μη διδακτικό προσωπικό. Το ακαδημαϊκό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των νέων ακαδημαϊκών, απαιτεί σταθερή απασχόληση και ευκαιρίες σταδιοδρομίας, ισότιμη αντιμετώπιση της διδασκαλίας και της έρευνας, ελκυστικές συνθήκες εργασίας, πρόσβαση σε σύγχρονη ανάπτυξη του προσωπικού και αναγνώριση των επιτευγμάτων του. Θα προωθήσουμε το διάλογο και τη συνεργασία για τη μάθηση και τη διδασκαλία στα εθνικά μας συστήματα και στο επίπεδο του ΕΧΑΕ, από όλες αυτές τις απόψεις.

Δεσμευόμαστε να υποστηρίξουμε τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για τη μάθηση, τη διδασκαλία και την αξιολόγηση, καθώς και για την ακαδημαϊκή επικοινωνία και την έρευνα, και να επενδύσουμε στην **ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλους**. Δεσμευόμαστε για την ανάπτυξη της ανοικτής επιστήμης και εκπαίδευσης για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων και **υλικού με ανοικτή άδεια χρήσης, υλικό** που μπορεί εύκολα να διαμοιραστεί μεταξύ των ενδιαφερομένων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι οποίοι μπορούν να το προσαρμόσουν και να το επαναχρησιμοποιήσουν για τις ανάγκες τους.

Ένας διασυνδεδεμένος EXAE

Συνεργασία και κινητικότητα συνδέουν τα συστήματά μας και προωθούν την ανάπτυξη διαπολιτισμικών και γλωσσικών ικανοτήτων, ευρύτερης γνώσης και κατανόησης του κόσμου μας. Οι άμεσες επαφές και οι συνέργειες μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών και συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της κινητικότητας του προσωπικού και των φοιτητών συμβάλλουν στην αριστεία και τη σχετικότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον EXAE, καθιστώντας την ελκυστική και ανταγωνιστική σε παγκόσμια κλίμακα. Αναγνωρίζουμε τη σημασία και τα οφέλη της φυσικής κινητικότητας για τους φοιτητές, τους υποψήφιους διδάκτορες και το προσωπικό. Παρά τις τρέχουσες δυσκολίες που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19, επιβεβαιώνουμε τον στόχο μας ότι τουλάχιστον **20% των αποφοίτων του EXAE** θα πρέπει να έχουν πραγματοποιήσει περίοδο σπουδών ή κατάρτισης στο εξωτερικό, και **δεσμευόμαστε περαιτέρω να δώσουμε τη δυνατότητα σε όλους τους εκπαιδευόμενους να αποκτήσουν διεθνείς και διαπολιτισμικές ικανότητες μέσω της διεθνοποίησης των προγραμμάτων σπουδών** ή τη συμμετοχή σε **καινοτόμα διεθνή περιβάλλοντα** στα ιδρύματά τους, **και να βιώσουν κάποια μορφή κινητικότητας**, είτε σε φυσική, είτε σε ψηφιακά ενισχυμένη (εικονική) είτε σε μικτή μορφή.

Οι ψηφιακές λύσεις θα διευκολύνουν την ασφαλή, αποτελεσματική και διαφανή ανταλλαγή δεδομένων. Απαιτούνται κοινές ψηφιακές προσεγγίσεις για την ενίσχυση της αναγνώρισης, της διασφάλισης ποιότητας και της κινητικότητας. Ζητάμε απότο BFUG να χαρτογραφήσει τις υπάρχουσες και να βρει νέες λύσεις για την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας των ψηφιακών συστημάτων και την ανταλλαγή δεδομένων φοιτητών και ιδρυμάτων με πλήρη σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και της ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες από την Πρωτοβουλία για την Ευρωπαϊκή Φοιτητική Ταυτότητα (European Student Card Initiative/ESCI) και άλλες πρωτοβουλίες.

Η εμπάθωση της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα συμβάλει στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων μέσω της κοινής διδασκαλίας και έρευνας. Θα επιδιώξουμε να εξαλείψουμε τα εμπόδια στη συνεργασία σε εθνικό επίπεδο και να δώσουμε τη δυνατότητα σε όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον EXAE να επωφεληθούν από αυτήν. Οι συμμαχίες που σχηματίστηκαν στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας για τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια αποτελούν έναν σημαντικό τρόπο διερεύνησης της βαθύτερης και ευρύτερης συστημικής συνεργασίας, η οποία μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για τον εντοπισμό και την υπέρβαση των εμποδίων που αναστέλλουν τη στενότερη διακρατική συνεργασία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο μέλλον.

Εφαρμογή

Λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη τα αποτελέσματα που περιγράφονται στην **Έκθεση εφαρμογής της διαδικασίας της Μπολόνια** σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Τα επιτεύγματα είναι εντυπωσιακά. Ωστόσο, απαιτείται περισσότερη δουλειά για να διασφαλιστεί ότι ο ΕΧΑΕ βασίζεται σε ισχυρά θεμέλια, ικανά να στηρίξουν τη διασυνδεδεμένη, καινοτόμο και χωρίς αποκλεισμούς τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά την επόμενη δεκαετία.

Βασίζομαστε στη συνεχή υποστήριξη του προγράμματος Erasmus και άλλων προγραμμάτων κινητικότητας και συνεργασίας για την υποστήριξη των δεσμεύσεών μας.

Στην Υπουργική Διάσκεψη του Παρισιού το 2018 αποφασίσαμε να αφιερώσουμε ιδιαίτερη προσπάθεια για την ολοκλήρωση της εφαρμογής τριών **«Βασικών δεσμεύσεων»** που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης: τα Πλαίσια Προσόντων και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Ισυσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων (European Credit Transfer and Accumulation System /ECTS), η Σύμβαση της Λισαβόνας για την αναγνώριση και το Παράρτημα διπλώματος, καθώς και η Διασφάλιση της ποιότητας σύμφωνα με τα πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ESG).

Επαναβεβαιώνουμε την αποφασιστικότητά μας να δούμε τις Βασικές Δεσμεύσεις να εφαρμόζονται πλήρως. Ζητάμε από το BFUG να συνεχίσει να χρησιμοποιεί **τη μέθοδο υποστήριξης από ομότιμους (peer support method)** για να επιτευχθεί αυτό. Δεσμευόμαστε να συνεχίσουμε να συμμετέχουμε και να συνεισφέρουμε σε αυτήν την προσπάθεια.

Δεσμευόμαστε να ολοκληρώσουμε και να αναπτύξουμε περαιτέρω τα **Εθνικά Πλαίσια Προσόντων** που είναι συμβατά με το **Γενικό Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (QF-EHEA)** και ζητάμε από το BFUG να επικαιροποιήσει τα κριτήρια για την αυτοπιστοποίηση ώστε να περιλαμβάνει ένα ισχυρότερο στοιχείο αξιολόγησης των εθνικών εκθέσεων από ομοτίμους. Αναθέτουμε στο **Δίκτυο Εθνικών Αντιπροσώπων (QF)** να συνεχίσει το έργο του, συμβάλλοντας στην περαιτέρω ανάπτυξη του QF-EHEA και στην αυτοπιστοποίηση των εθνικών πλαισίων προσόντων βάσει αυτού.

Θα ενισχύσουμε την εφαρμογή του **Σύμβαση αναγνώρισης της Λισαβόνας (Lisbon Recognition Convention) του Συμβουλίου της Ευρώπης/UNESCO** και θα εφαρμόσουμε τις αρχές της σε τίτλους σπουδών και περιόδους σπουδών εκτός του ΕΧΑΕ, χρησιμοποιώντας κοινά κριτήρια αξιολόγησης και εκθέσεις, σε συνεργασία με την επιτροπή της Σύμβασης Αναγνώρισης της Λισαβόνας και τα δίκτυα ENIC και NARIC.

Θα εξασφαλίσουμε **την αυτόματη αναγνώριση των ακαδημαϊκών προσόντων και των περιόδων σπουδών εντός του ΕΧΑΕ** ώστε οι φοιτητές, το προσωπικό και οι απόφοιτοι να μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα για σπουδές, διδασκαλία και έρευνα. Θα προβούμε στις αναγκαίες νομοθετικές αλλαγές για να εγγυηθούμε την αυτόματη αναγνώριση σε επίπεδο συστήματος των τίτλων σπουδών που παρέχονται σε χώρες του ΕΧΑΕ, όπου η διασφάλιση της ποιότητας λειτουργεί σύμφωνα με τα Πρότυπα και τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διασφάλιση Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ESG) και όπου έχει θεσπιστεί ένα πλήρως λειτουργικό εθνικό πλαίσιο προσόντων. Ενθαρρύνουμε επίσης την εφαρμογή συμφωνημένων και ασφαλών συστημάτων ψηφιακής πιστοποίησης και επικοινωνίας, όπως η αλυσίδα συστοιχιών (blockchain), καθώς και την περαιτέρω ανάπτυξη της Βάσης Δεδομένων των Αποτελεσμάτων Εξωτερικής Διασφάλισης Ποιότητας (Database of External Quality Assurance Results /DEQAR) για τη διευκόλυνση της αυτόματης αναγνώρισης.

Δεσμευόμαστε να επανεξετάσουμε τη δική μας νομοθεσία, τους κανονισμούς και την πρακτική μας για να διασφαλίσουμε τη δίκαιη αναγνώριση των προσόντων που κατέχουν οι πρόσφυγες, οι εκτοπισμένοι και τα άτομα που βρίσκονται σε καταστάσεις που παρομοιάζουν με προσφυγικές, ακόμη και όταν δεν μπορούν να τεκμηριωθούν πλήρως, σύμφωνα με το άρθρο VII της Σύμβασης της Λισαβόνας για την αναγνώριση. Καλωσορίζουμε το **Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Προσόντων για τους Πρόσφυγες** και θα υποστηρίξουμε την περαιτέρω διεύρυνση της χρήσης του στα συστήματά μας.

Αναγνωρίζουμε την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην ανάπτυξη των **συστημάτων διασφάλισης ποιότητας** ευθυγραμμισμένα με τα ESG και δεσμευόμαστε να άρουμε τα εναπομείναντα εμπόδια, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τη διασυννοριακή λειτουργία των εγγεγραμμένων σε οργανισμούς που έχουν συμβληθεί με την European Quality Assurance Register for Higher Education EQAR και την εφαρμογή της ευρωπαϊκής προσέγγισης για τη διασφάλιση της ποιότητας των κοινών προγραμμάτων. Δεσμευόμαστε να διασφαλίσουμε ότι οι εξωτερικές ρυθμίσεις μας για τη διασφάλιση της ποιότητας

καλύπτουν τη διακρατική τριτοβάθμια εκπαίδευση στον ΕΧΑΕ με τα ίδια πρότυπα που ισχύουν για τις σπουδές εντός συνόρων. Ενόψει της ανάγκης για μεγαλύτερη ευελιξία και άνοιγμα των μαθησιακών διαδρομών, μικρότερες μονάδες μάθησης και μεγαλύτερες συνέργειες μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενθαρρύνουμε **τη χρήση των ESG με γνώμονα τη βελτίωση για τη στήριξη της καινοτομίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη διασφάλιση της ποιότητάς της.**

Δεσμευόμαστε να ενισχύσουμε τη συνεργασία με τον **Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας**. Καλούμετο BFUG να συνεργαστεί στενά με την Επιτροπή Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και Καινοτομίας (European Research Area Committee / ERAC) για να ενισχύσει τις συνέργειες και την ευθυγράμμιση μεταξύ των πολιτικών εκπαίδευσης και έρευνας και καινοτομίας. Η έμφαση θα δοθεί, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη της μάθησης με βάση την έρευνα, στη διασφάλιση της ακαδημαϊκής και επιστημονικής ελευθερίας και στη συμβολή στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Δεσμευόμαστε να **οικοδομήσουμε μια πιο στενά συνδεδεμένη και βιώσιμη κοινότητα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**, η οποία προάγει την ένταξη, την επικοινωνία, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη, έννοιες απαραίτητες για την συνάφεια και την **αριστεία του μελλοντικού ΕΧΑΕ**. Για να το πετύχουμε αυτό, δεσμευόμαστε να ενημερώνουμε τους εθνικούς μας τομείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για τις εξελίξεις στον ΕΧΑΕ και να συμμετέχουμε σε αυτές, καθώς και να συνεργαζόμαστε στενά με τις ενώσεις και τα δίκτυα φοιτητών και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των εθνικών μεταρρυθμίσεων. Αναγνωρίζουμε τη σημασία των ευρέων διαβουλεύσεων που διεξάγονται για τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων για το μέλλον του ΕΧΑΕ και ζητούμε από το BFUG να διοργανώσει εκδηλώσεις του ΕΧΑΕ **όπως διακρατικά σεμινάρια, εργαστήρια και ακροάσεις** με τη συμμετοχή της ευρύτερης κοινότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (φοιτητές, ακαδημαϊκό προσωπικό και εξωτερικοί ενδιαφερόμενοι), για να συζητηθούν οι σημερινοί και μελλοντικοί στόχοι και να διερευνηθούν τρόποι συνεργασίας για την αντιμετώπισή τους.

Ο ΕΧΑΕ σε παγκόσμιο πλαίσιο

Παρόλο που η πανδημία COVID-19 κατέστησε αδύνατη τη διεξαγωγή του Παγκόσμιου Φόρουμ Πολιτικής όπως προβλεπόταν, είμαστε ευτυχείς που η Συνδιάσκεψή μας περιλαμβάνει μια παγκόσμια συνεδρία. Επαναλαμβάνουμε τη δέσμευσή μας για διεθνή διάλογο σχετικά με τις αξίες, τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αξιοποιώντας τις εμπειρίες του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθώς και εκείνες άλλων περιοχών του κόσμου, και ζητάμε από το BFUG να αναπτύξει και να ενισχύσει περαιτέρω τον Παγκόσμιο Διάλογο κατά την προσεχή περίοδο εργασίας.

Χαιρετίζουμε την υιοθέτηση της **Παγκόσμιας Σύμβασης της UNESCO για την αναγνώριση των προσόντων που αφορούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και δεσμευόμαστε να την επικυρώσουμε αμέσως**, προκειμένου να διευκολυνθεί η δίκαιη αναγνώριση των τίτλων σπουδών και των περιόδων σπουδών που προέρχονται από χώρες εκτός του ΕΧΑΕ, με τη χρήση κριτηρίων και εκθέσεων αξιολόγησης που συνάδουν με τη Σύμβαση της Λισαβόνας για την αναγνώριση.

Εκτιμούμε τη συμπερίληψη στο πρόσφατα επικαιροποιημένο **Magna Charta Universitatum** των παγκόσμιων αξιών της ποικιλομορφίας και της κοινωνικής και πολιτικής ευθύνης.

Συμπέρασμα

Καλούμε το BFUG να ασχοληθεί με τις δράσεις και τις προτεραιότητες που αναφέρονται για την επόμενη δεκαετία με γενικό σκοπό τη δημιουργία ενός **Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης που θα εκπληρώνει το όραμά μας και θα επιτυγχάνει τους στόχους μας έως το 2030**. Για το συνέδριό μας το 2024, αναθέτουμε στην BFUG να συντάξει έκθεση υλοποίησης που θα αξιολογεί την πρόοδο των συμφωνηθέντων δεσμεύσεών μας.

Αποδεχόμαστε με ευγνωμοσύνη την προσφορά της Αλβανίας να φιλοξενήσει την επόμενη Υπουργική Διάσκεψη του ΕΧΑΕ και το Παγκόσμιο Φόρουμ Πολιτικής το 2024.

Παραρτήματα

- **Παραρτήματα I** στο Υπουργικό Ανακοινωθέν της Ρώμης: Δήλωση για την ακαδημαϊκή ελευθερία
- **Παραρτήματα II** στο Υπουργικό Ανακοινωθέν της Ρώμης: Αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον ΕΧΑΕ
- **Παραρτήματα III** στο Υπουργικό Ανακοινωθέν της Ρώμης: Συστάσεις προς τις εθνικές αρχές για τη βελτίωση της μάθησης και της διδασκαλίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στον ΕΧΑΕ

Co-funded by
the European Union

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

